

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University, Ahmedabad

Term-End Examination : January-2026

Course Name : MAIKS

Subject Name : ભારતીય જ્યોતિષશાસ્ત્ર

Subject Code : MAIKS-301

Date : 16-02-2026

Time : 03:00PM TO 05:15PM

Max Marks : 70

પ્રશ્ન-1. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. દિવસ, માસ અને વર્ષનું વિભાજન સવિસ્તર સમજાવો.
2. સંસ્કૃત સાહિત્યમાં ગ્રહણ વિષયક ચર્ચા કરી ચંદ્રગ્રહણ અને સૂર્યગ્રહણનો શાસ્ત્રીય પરિચય કરાવો.

પ્રશ્ન-2. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. ભારતમાં પંચાંગના નિર્માણની વિશેષતા જણાવી ભારતમાં પ્રચલિત વિવિધ પંચાંગનો સવિસ્તર ઉત્તર લખો.
2. રાશિઓનો નક્ષત્ર અને નવ ગ્રહોનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરી રાશિના સ્વરૂપ અને સ્વભાવનું નિરૂપણ કરો.

પ્રશ્ન-3. નીચેનામાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નનો જવાબ આપો.

(14)

1. જ્યોતિષશાસ્ત્રનો પરિચય આપી જ્યોતિષશાસ્ત્રની ઉત્પત્તિ અને વિકાસ જણાવો.
2. અધિક માસ અને ક્ષય માસનું વિવેચન કરો અને અધિક માસમાં શું કરવું અને શું ન કરવું એ સમજાવો.

પ્રશ્ન-4. ટૂંકનોંધ લખો (કોઈપણ બે)

(14)

1. જ્યોતિષશાસ્ત્રની ઉત્પત્તિ અને વિકાસ વિશે જણાવો.
2. સ્થૂળ કાળ વિશે નોંધ લખો.
3. ચાર તત્ત્વને આધારે બાર રાશિઓનું વિભાજન કરો.
4. શુભ ચોઘડિયાં, મધ્યમ ચોઘડિયાં, અશુભ ચોઘડિયાં અને હોરાવિષયક નોંધ લખો.

પ્રશ્ન-5. સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.

(14)

(1) ચોઘડિયાનો સમય નક્કી કરવા માટે સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્ત સુધીના કુલ સમયગાળાને કેટલા વડે ભાગવામાં આવે ?

A) 8	B) 6
C) 7	D) 3

(2) ભારતવર્ષમાં સમયની ગણતરી કયા વેદમાં જોવા મળે છે?

A) ઋગ્વેદ	B) યજુર્વેદ
C) સામવેદ	D) અથર્વવેદ

(3) જ્યોતિષશાસ્ત્રનું પહેલું અંગ છે.

A) સિક્કાંત	B) હોરા
C) ફલિત	D) શુકન

(4) પૃથ્વી પોતાની ધરી પર તથા સૂર્યની આસપાસ એક વર્ષમાં.....પ્રદક્ષિણા પૂરી કરે છે.

A) 2	B) 4
C) 7	D) 1

(5) સપ્તર્ષિ તારો 100 વર્ષમાં કેટલા નક્ષત્ર ચાલે છે ?

A) 1	B) 2
C) 3	D) 4

(6) ષોડશવર્ગ કુંડળીથી લગ્ન અને ધર્મ કયા વર્ગમાં આવે ?

A) ચતુર્થાંશ

B) દશાંશ

C) નવમાંશ

D) વિંશાંશ

(7) આકાશમાં સૂર્યનું એક રાશિમાંથી બીજી રાશિ તરફનું ભ્રમણ તેને શું કહેવાય ?

A) પૂર્ણિમા

B) સાવન માસ

C) સૌર દિવસ

D) સંક્રાંતિ
